

DOMSTOLENS DOM
den 12 juni 2003 *

I mål C-112/00,

angående en begäran enligt artikel 234 EG, från Oberlandesgericht Innsbruck (Österrike), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge

och

Republiken Österrike,

angående tolkningen av artiklarna 30, 34 och 36 i EG-fördraget (nu artiklarna 28 EG, 29 EG och 30 EG i ändrad lydelse), jämförda med artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG), samt om förutsättningarna för att en medlemsstat skall ådra sig skadeståndsansvar för skador som enskilda orsakats på grund av överträdelser av gemenskapsrätten,

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.-P. Puissochet, M. Wathelet och R. Schintgen (referent) samt domarna C. Gulmann, D.A.O. Edward, P. Jann, V. Skouris, F. Macken, N. Colneric, S. von Bahr, J.N. Cunha Rodrigues och A. Rosas,

generaladvokat: F.G. Jacobs,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H.A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge, genom K.-H. Plankel, H. Mayrhofer och R. Schneider, Rechtsanwälte,
- Republiken Österrike, genom A. Riccabona, i egenskap av ombud,
- Österrikes regering, genom H. Dossi, i egenskap av ombud,
- Greklands regering, genom N. Dafniou och G. Karipsiadis, båda i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom U. Leanza, i egenskap av ombud, biträdd av O. Fiumara, vice avvocato generale dello Stato,

- Nederländernas regering, genom M.A. Fierstra, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom J.C. Schieferer, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 12 mars 2002 av: Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge, företrädd av R. Schneider, Republiken Österrike, företrädd av A. Riccabona, Österrikes regering, företrädd av E. Riedl, i egenskap av ombud, Greklands regering, företrädd av N. Dafniou och G. Karipsiadis, Italiens regering, företrädd av O. Fiumara, Nederländernas regering, företrädd av H. G. Sevenster, i egenskap av ombud, Finlands regering, företrädd av T. Pynnä, i egenskap av ombud, och kommissionen, företrädd av J.C. Schieferer och J. Grunwald, i egenskap av ombud,

och efter att den 11 juli 2002 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Oberlandesgericht Innsbruck har, genom beslut av den 1 februari 2000 som inkom till domstolen den 24 mars samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt

sex frågor om tolkningen av artiklarna 30, 34 och 36 i EG-fördraget (nu artiklarna 28 EG, 29 EG och 30 EG i ändrad lydelse), jämförda med artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG), samt om förutsättningarna för att en medlemsstat skall ådra sig skadeståndsansvar för skador som enskilda orsakats på grund av överträdelse av gemenskapsrätten.

- 2 Frågorna har uppkommit i en tvist mellan Eugen Schmidberger, Internationale Transporte und Planzüge (nedan kallad Schmidberger) och Republik Österreich (nedan kallad Republiken Österrike) angående det underförstådda tillstånd att genomföra en sammankomst på Brennermotorvägen som den behöriga myndigheten i Österrike lämnade till en förening som huvudsakligen ägnar sig åt miljöfrågor. Sammankomsten ledde till att nämnda motorväg helt stängdes för trafik under nästan 30 timmar.

Tillämpliga nationella bestämmelser

- 3 I artikel 2 i Versammlungsgesetz från 1953 (österrikisk lag om mötesfrihet), i dess ändrade lydelse (nedan kallad VslgG), föreskrivs följande:

”1) Den som önskar anordna en offentlig sammankomst eller tillställning av något slag som är öppen för alla utan begränsning vad gäller antalet deltagare skall skriftligen underrätta behörig myndighet (artikel 16) senast 24 timmar före det att sammankomsten/tillställningen planeras äga rum. Underrättelsen skall innehålla uppgifter om syftet med sammankomsten/tillställningen samt om plats och tidpunkt för densamma. Underrättelsen skall vara behörig myndighet till handa senast 24 timmar före sammankomstens/tillställningens början.

2) Behörig myndighet skall på begäran genast utfärda ett intyg om att under rättelsen har inkommit...”

4 I artikel 6 VslgG föreskrivs följande:

”En sammankomst vars syfte strider mot straffrättsliga bestämmelser eller som utgör ett hot mot allmän säkerhet eller allmänintresset skall inte tillåtas av den behöriga myndigheten.”

5 I artikel 16 VslgG föreskrivs följande:

”I förevarande lag skall begreppet ’behörig myndighet’ som regel anses avse

- a) federal polismyndighet i områden som omfattas av dess kompetens,
- b) Sicherheitsdirektion (ledningsorgan inom polisväsendet) i områden med en Landeshauptmann (ministerpresidenten i en delstatsregering), när det i området saknas federal polismyndighet...
- c) Bezirksverwaltungsbehörde (förvaltningsmyndighet med ansvar för ett bestämt geografiskt område på övriga områden.”

- 6 Enligt 42 § punkt 1 i Straßenverkehrsordnung från 1960 (österrikisk vägtrafikförordning), i dess ändrade lydelse (nedan kallad StVO), får lastbilar med släp inte föras på allmän väg mellan klockan 15:00 och 24:00 på lördagar och mellan klockan 24:00 och 22:00 på söndagar och officiella helgdagar när den tillåtna totala maxvikten för lastbilen eller släpet överstiger 3,5 ton. Enligt 42 § punkt 2 StVO är trafik med lastbilar, ledade fordon och motorredskap förbjuden under de perioder som avses i 42 § punkt 1 StVO när fordonets tillåtna totala maxvikt överstiger 7,5 ton. Vissa undantag från huvudregeln medges i lagen, bland annat vid transporter av mjölk, känsliga livsmedel och slaktdjur (dock ej vid transporter av nötboskap på motorväg).

- 7 Enligt 42 § punkt 6 StVO är trafik med lastbil förbjuden mellan klockan 22:00 och 05:00 när fordonets tillåtna totala maxvikt överstiger 7,5 ton. Transporter med bland annat tystgående fordon berörs inte av detta förbud.

- 8 I enlighet med 45 § 2 och följande paragrafer StVO, kan undantag medges avseende trafik på allmän väg på enskilds begäran och under vissa villkor.

- 9 I § 86 StVO föreskrivs följande:

”Parader: Den berörda myndigheten skall underrättas tre dagar i förväg om tillställningar utomhus, officiella eller lokala parader, folkfester, processioner och liknande sammankomster när allmän väg tas i bruk. Denna bestämmelse påverkar inte tillämpningen av övriga bestämmelser...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 10 Av handlingarna i målet vid den nationella domstolen framgår att Transitforum Austria Tirol (en förening vars målsättning är att "skydda den väsentliga miljön i alpregionen") den 15 maj 1998 i enlighet med § 2 VslgG och § 86 StVO informerade Bezirkshauptmannschaft Innsbruck om att en sammankomst skulle äga rum mellan klockan 11:00 fredagen den 12 juni 1998 och klockan 15:00 lördagen den 13 juni 1998 på Brennermotorvägen (A 13). Med anledning av sammankomsten skulle det bli nödvändigt att stänga motorvägen för trafik mellan rastplatsen Europabrücke och vägtullstationen Schönberg (Österrike).

- 11 Samma dag gav föreningens ordförande en presskonferens, efter vilken såväl österrikiska som tyska medier rapporterade om avstängningen av den aktuella motorvägen. Dessutom lämnade de motorklubbar i Österrike och Tyskland som hade erhållit information om den förestående avstängningen praktisk information till användare av motorvägen. Trafikanterna avråddes särskilt från att använda Brennermotorvägen under tidsperioden i fråga.

- 12 Bezirkshauptmannschaft bad den 21 maj 1998 Sicherheitsdirektion für Tirol om instruktioner avseende den aviserade sammankomsten. Den 3 juni 1998 instruerades Bezirkshauptmannschaft av Sicherheitsdirektor att inte förbjuda sammankomsten. Den 10 juni 1998 möttes tjänstemän från olika lokala myndigheter för att säkerställa att sammankomsten skulle kunna hållas utan problem.

- 13 Bezirkshauptmannschaft beslutade att inte förbjuda sammankomsten eftersom den bedömde att det saknades stöd härför i österrikisk lag. Myndigheten tog emellertid aldrig ställning till om beslutet var förenligt med gemenskapsrätten.

- 14 Sammankomsten ägde rum på den uppgivna platsen vid den aviserade tidpunkten. Därmed kom de lastbilar som normalt sett skulle ha trafikerat Brennermotorvägen att stå stilla från och med klockan 09:00 fredagen den 12 juni 1998. Motorvägen öppnades åter för trafik vid 15:30-tiden lördagen den 13 juni 1998. Lastbilar vars vikt översteg 7,5 ton var emellertid förhindrade från att trafikera motorvägen under ett antal timmar på lördagen och söndagen i enlighet med trafikförbudet i österrikisk lag.
- 15 Schmidberger är ett internationellt transportföretag med säte i Rot and der Rot (Tyskland). Företaget disponerar sex "tystgående och miljövänliga" långtradare med släp. Företagets huvudsakliga verksamhet består i att transportera trä från Tyskland till Italien och stål från Italien till Tyskland. Vid dessa transporter används huvudsakligen Brennermotorvägen.
- 16 Schmidberger väckte talan om skadestånd vid Landesgericht Innsbruck (Österrike). Företaget yrkade att domstolen skulle förplikta Republiken Österrike att till företaget utge ett skadestånd på 140 000 ATS med anledning av att fem av Schmidbergers lastbilar inte hade kunnat trafikera Brennermotorvägen under fyra dagar i rad. Detta berodde dels på att torsdagen den 11 juni 1998 var en helgdag i Österrike, medan den 13 och den 14 juni var en lördag respektive en söndag, dels på att österrikiska bestämmelser innehåller ett förbud mot lastbilstrafik under större delen av veckoslutet samt på helgdagar när fordonet väger mer än 7,5 ton. Enligt Schmidberger utgör nämnda motorväg för företagets fordon den enda möjliga transitvägen mellan Tyskland och Italien. De österrikiska myndigheterna åsidosatte enligt Schmidberger den fria rörligheten för varor genom att inte förbjuda sammankomsten och genom att inte ingripa mot avstängningen av en väsentlig transportled. Åsidosättandet kan inte motiveras med hänsyn till yttrande- eller mötesfriheten och strider därmed mot gemenskapsrätten. Följaktligen aktualiseras medlemsstatens skadeståndsansvar. Den skada som Schmidberger har lidit i förevarande fall består i att lastbilar inte har kunnat användas (50 000 ATS), fast ersättning till chaufförerna (5 000 ATS) och vinstbortfall orsakade av att företaget på grund av allvarligt försenade varutransporter och sex uteblivna resor mellan Tyskland och Italien inte erhöll den avtalade ersättningen från sina kunder (85 000 ATS).

- 17 Republiken Österrike yrkade att Schmidbergers talan skulle ogillas eftersom beslutet att inte förbjuda den aviserade sammankomsten fattades efter en ingående undersökning av de faktiska omständigheterna, eftersom information om tidpunkten för avstängningen av Brennermotorvägen utgick i förväg i Österrike, Tyskland samt Italien och eftersom sammankomsten inte gav upphov till allvarliga trafikstockningar eller andra incidenter. De hinder för den fria rörligheten som en demonstration ger upphov till är acceptabla så länge de inte är bestående eller allvarliga. Vid en avvägning mellan de intressen som gör sig gällande i förevarande fall bör yttrande- och mötesfriheten anses väga tyngre än principen om fri rörlighet för varor eftersom grundläggande rättigheter är okränkbara i en demokrati.
- 18 Landesgericht Innsbruck konstaterade att Schmidberger varken hade visat att det var nödvändigt att använda Brennermotorvägen den 12 och 13 juni 1998 eller att det inte gick att ändra transportväg i syfte att förebygga skada efter det att företaget hade underrättats om sammankomsten. Landesgericht Innsbruck ogillade Schmidbergers talan den 23 september 1999 med hänvisning till att transportföretaget dels hade underlåtit att åberopa vissa omständigheter och misslyckats med att lägga fram nödvändig bevisning avseende den åberopade ekonomiska skadan (bestämmelser om detta återfinns i den materiella rätten), dels hade åsidosatt sin skyldighet att redogöra för samtliga faktiska omständigheter som ligger till grund för talan och som är nödvändiga för lösandet av tvisten (bestämmelser om detta återfinns i processrätten).
- 19 Schmidberger överklagade domen till Oberlandesgericht Innsbruck. Denna domstol bedömde att det i målet var nödvändigt att beakta de krav som ställs i gemenskapsrätten när det, som i förevarande fall, är fråga om rättigheter som, åtminstone till viss del, grundas på denna rättsordning.
- 20 I första hand är det nödvändigt att fastställa huruvida medlemsstaterna — till följd av principen om fri rörlighet för varor, eventuellt jämförd med artikel 5 i fördraget — är skyldiga att hålla viktiga transitvägar fria från hinder och om denna skyldighet väger tyngre än grundläggande rättigheter såsom yttrande- och mötesfriheten. Dessa rättigheter garanteras i artiklarna 10 och 11 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad Europakonventionen).

- 21 Om svaret på denna fråga är jakande frågar sig den hänskjutande domstolen i andra hand huruvida det är fråga om ett så klart åsidosättande av gemenskapsrätten att medlemsstatens skadeståndsansvar aktualiseras. Tolkningsfrågor uppkommer i synnerhet i fråga om fastställande av graden av precision och klarhet i artikel 5 samt artiklarna 30, 34 och 36 i fördraget.
- 22 I förevarande fall skulle medlemsstatens skadeståndsansvar antingen kunna aktualiseras till följd av ett culpöst beteende i lagstiftningssammanhang (Österrike har underlåtit att anpassa de nationella bestämmelserna om mötesfrihet till gemenskapsrätten, särskilt till principen om fri rörlighet för varor) eller till följd av att medlemsstaten har gjort sig skyldig till en överträdelse på administrativ nivå (den behöriga nationella myndigheten är i enlighet med föreskrifterna i artikel 5 i fördraget om samarbete och lojalitet skyldig att tolka den nationella rätten i enlighet med de krav som ställs i fördraget i fråga om fri rörlighet för varor, dock endast om de skyldigheter som följer av gemenskapsrätten har direkt effekt).
- 23 Den hänskjutande domstolen har i tredje hand begärt att EG-domstolen skall ta ställning till vilken slags rätt till ersättning som följer av medlemsstatens skadeståndsansvar och hur en sådan ersättning skall beräknas. Domstolen i fråga undrar vidare hur stränga beviskraven avseende orsaken till och omfattningen av en skada som orsakats av rättsstridig lagstiftning eller av en överträdelse på administrativ nivå av gemenskapsrätten är. Den önskar särskilt få klarhet i om rätt till ersättning också föreligger när omfattningen av skadan endast kan uppskattas på ett ungefär.
- 24 Avslutningsvis hyser den hänskjutande domstolen visst tvivel om huruvida de nationella regler genom vilka rätten till ersättning från medlemsstaten har genomförts är förenliga med gemenskapsrätten. Nämda domstol frågade sig om de österrikiska bestämmelserna om skyldighet att åberopa vissa omständigheter, om bevisbördan vad avser rätten till skadestånd samt om skyldigheten att redogöra för alla de faktiska omständigheter som är nödvändiga för avgörandet av tvisten verkligen överensstämmer med effektivitetsprincipen i domstolens rättspraxis. Detta med tanke på att de rättigheter som grundas på gemenskaps-

rätten inte alltid omedelbart kan definieras i sin helhet och att det kan förekomma situationer i vilka den som anser sig ha rätt till skadestånd inte kan redogöra med exakthet för alla de faktiska omständigheter som krävs enligt österrikisk lag. Eftersom det i förevarande fall är oklart vilket innehåll som rätten till ersättning har och vilket ersättningsbelopp som skall utgå är det nödvändigt att rådfråga EG-domstolen härom. Det resonemang som den nationella domstolen i första instans förde gör det emellertid möjligt att avvisa talan angående rättigheter som grundas på gemenskapsrätten med stöd av principer i nationell rätt och på så sätt kringgå de relevanta gemenskapsrättsliga frågorna av rent formella skäl.

- 25 Eftersom Oberlandesgericht Innsbruck ansåg att det var nödvändigt att tolka gemenskapsrätten för att avgöra tvisten beslutade den att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

- ”1) Skall principen om fri rörlighet för varor, i den mening som avses i artikel 28 EG (tidigare artikel 30) och följande artiklar eller i andra gemenskapsbestämmelser, tolkas så, att en medlemsstat är skyldig att under alla omständigheter — eller åtminstone så långt det är möjligt och rimligt — hålla viktiga transitvägar fria från hinder, oavsett av vilket slag, bland annat genom att förbjuda en i förväg utannonserad sammankomst av politisk karaktär som planeras äga rum på en transitväg — eller åtminstone genom att senare upplösa sammankomsten — när sammankomsten kan hållas i närheten av transitvägen och få samma genomslagskraft?
- 2) Föreligger en så klar överträdelse av gemenskapsrätten att medlemsstatens skadeståndsansvar enligt principerna i gemenskapsrätten aktualiseras, förutsatt att övriga villkor är uppfyllda, när medlemsstaten har underlåtit att ange i sina nationella bestämmelser om mötesfrihet och rätten att utöva denna att det vid avvägningen mellan mötesfriheten och allmänintresset skall tas hänsyn även till principerna i gemenskapsrätten, särskilt till de grundläggande friheterna och i synnerhet till bestämmelserna om fri rörlighet för varor, när denna underlåtelse har medfört att en politisk sammankomst på över 28 timmar tillåtits äga rum, vilken i kombination med ett nationellt

körförbud på helgdagar har medfört att en för varutransporter inom gemenskapen viktig internationell transitväg spärrats av under fyra dagar — med ett avbrott på några få timmar — för bland annat nästan all lastbilstrafik?

- 3) Föreligger en så klar överträdelse av gemenskapsrätten att medlemsstatens skadeståndsansvar enligt principerna i gemenskapsrätten aktualiseras, förutsatt att övriga villkor är uppfyllda, när en nationell myndighet har beslutat att bestämmelserna i gemenskapsrätten, särskilt de om fri rörlighet för varor samt om samarbets- och lojalitetsplikt i artikel 10 EG (tidigare artikel 5), inte utgör hinder mot att en politisk sammankomst på över 28 timmar äger rum, vilken i kombination med ett nationellt körförbud på helgdagar medför att en för varutransporter inom gemenskapen viktig internationell transitväg spärras av under fyra dagar — med ett avbrott på några få timmar — för bland annat nästan all lastbilstrafik?

- 4) Skall syftet med en politisk sammankomst, för vilken tillstånd meddelats av en nationell myndighet, anses väga tyngre än bestämmelserna i gemenskapslagstiftningen om fri rörlighet för varor i den mening som avses i artikel 28 EG, när syftet är att främja en sund miljö och att göra allmänheten uppmärksam på hälsoriskerna med stadigt ökande lastbilstrafik?

- 5) Skall en skada som medför skadeståndsansvar för staten anses föreligga när ett skadelidande företag kan styrka att det skulle ha kunnat göra en viss vinst — i förevarande fall genom gränsöverskridande varutransporter med företagets lastbilar, vilka emellertid inte användes under fyra dagar på grund av sammankomsten på 28 timmar — men inte kan styrka att en konkret transport har förhindrats?

6) Om fråga 4 besvaras nekande:

Skall den samarbets- och lojalitetsplikt som nationella myndigheter, och i synnerhet domstolar, har enligt artikel 10 EG (tidigare artikel 5) samt effektivitetsprincipen anses medföra en skyldighet för dessa att avstå från att tillämpa nationella materiella eller processuella regler som begränsar möjligheten att göra gällande gemenskapsrättsliga rättigheter — i förevarande mål rätten till skadestånd från staten — till dess fullständig klarhet råder i fråga om innehållet i den på gemenskapsrätten grundade rättigheten, om nödvändigt till efter det att förhandsavgörande inhämtats från EG-domstolen?”

Upptagande till sakprövning

- 26 Republiken Österrike anser att det är tveksamt om domstolen bör ta upp förevarande begäran om förhandsavgörande till sakprövning. Enligt Republiken Österrike är de frågor som har ställts av Oberlandesgericht Innsbruck rent hypotetiska och saknar betydelse för avgörandet av tvisten vid den nationella domstolen.
- 27 Den talan som väckts av Schmidberger, rörande en medlemsstats skadeståndsansvar när gemenskapsrätten har åsidosatts, bygger nämligen på antagandet att nämnda företag har styrkt att åsidosättandet i fråga har gett upphov till verklig skada.
- 28 Schmidberger har emellertid inte i någon av de två nationella domstolar som har, eller har haft, att ta ställning till tvisten lyckats styrka att företaget verkligen lidit konkret skada. Företaget har nämligen inte visat att det var nödvändigt att använda Brennermotorvägen vid tidpunkten för sammankomsten för att genomföra transporter med företagets lastbilar mellan Tyskland och Italien. Företaget har inte heller uppgett några skäl till att det inte kunde använda en

annan transportväg än den avstängda och har således inte visat att det har uppfyllt sin skyldighet att vidta åtgärder för att begränsa den skada som det säger sig ha lidit.

- 29 Under dessa omständigheter är svaren på frågorna inte nödvändiga för att den hänskjutande domstolen skall kunna avgöra tvisten. Denna domstol skall under alla omständigheter anses ha framställt begäran om förhandsavgörande i ett för tidigt skede eftersom de faktiska omständigheterna och relevanta bevisfakta inte helt har klarlagts i det nationella målet.
- 30 Domstolen erinrar om att förfarandet i artikel 234 EG enligt fast rättspraxis utgör ett medel för samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna, vilket fungerar på så sätt att domstolen förser de nationella domstolarna med de uppgifter om gemenskapsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra vid dem anhängiga tvister (se bland annat dom av den 18 oktober 1990 i de förenade målen C-297/88 och C-197/89, Dzodzi, REG 1990, s. I-3763, punkt 33, svensk specialutgåva, volym 10, s. 531, av den 8 november 1990 i mål C-231/89, Gmurzynska-Bscher, REG 1990, s. I-4003, punkt 18, av den 16 juli 1992 i mål C-83/91, Meilicke, REG 1992, s. I-4871, punkt 22, svensk specialutgåva, volym 13, s. I-105, och av den 17 september 2002 i mål C-413/99, Baumbast och R, REG 2002, s. I-7091, punkt 31).
- 31 Inom ramen för detta samarbete ankommer det på den nationella domstol vid vilken tvisten anhängiggjorts — som är ensam om att ha förstahandsinformation om de faktiska omständigheter som ligger till grund för tvisten — och som har ansvar för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen. Domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av gemenskapsrätten (se bland annat dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman, REG 1995, s. I-4921, punkt 59, av den 13 mars 2001 i mål C-379/98, PreussenElektra, REG 2001, s. I-2099, punkt 38, av den 10 december 2002 i mål C-153/00, Der Weduwe, REG 2002, s. I-11319, punkt 31, och av den 21 januari 2003 i mål C-318/00, Bacardi- Martini och Cellier des Dauphins, REG 2003, s. I-905, punkt 41).

- 32 Domstolen har likväl ansett att det i undantagsfall ankommer på den att undersöka de omständigheter under vilka den nationella domstolen anhängiggjort sin begäran om förhandsavgörande (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet *PreussenElektra*, punkt 39). Den samarbetsanda som bör råda vid behandlingen av en begäran om förhandsavgörande innebär nämligen att den nationella domstolen skall ta hänsyn till den uppgift som EG-domstolen har anförtrott, vilken är att bidra till rättskipningen i medlemsstaterna och inte att avfatta rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor (se domarna i de ovannämnda målen *Bosman*, punkt 6, *Der Weduwe*, punkt 32, och *Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins*, punkt 42).
- 33 Domstolen har sålunda funnit att den inte kan besvara en tolkningsfråga som en nationell domstol har ställt då det är uppenbart att den av den nationella domstolen begärda tolkningen av en gemenskapsrättslig regel eller bedömningen av giltigheten av en sådan regel inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller föremålet för tvisten i målet vid den nationella domstolen, eller då frågan är hypotetisk, eller då domstolen inte har tillgång till de uppgifter om de faktiska eller rättsliga förhållandena som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se domarna i de ovannämnda målen *Bosman*, punkt 61, och *Bacardi-Martini och Cellier des Dauphins*, punkt 43).
- 34 I förevarande fall är det emellertid inte uppenbart att de tolkningsfrågor som ställts av den nationella domstolen aktualiserar något av de fall som domstolen redogjort för i den rättspraxis som avses i punkten ovan.
- 35 Syftet med Schmidbergers talan är nämligen att Republiken Österrike skall förpliktas att ersätta den skada som företaget har lidit till följd av att gemenskapsrätten har åsidosatts. Enligt företaget består åsidosättandet i att medlemsstatens myndigheter har underlåtit att förbjuda en sammankomst som ledde till att Brennermotorvägen helt stängdes för trafik under nästan 30 timmar i sträck.

- 36 Det råder ingen tvekan om att den begäran om tolkning av gemenskapsrätten som har framställts av den hänskjutande domstolen under rådande omständigheter skall anses vara kopplad till en verklig och faktisk tvist mellan parterna vid den nationella domstolen. Begäran kan därmed inte anses vara av hypotetisk karaktär.
- 37 Av den nationella domstolens beslut om hänskjutande framgår dessutom att domstolen i fråga, på ett precist och detaljerat sätt, har redogjort för varför tvisten inte kan lösas med mindre än att domstolen besvarar ett antal frågor avseende tolkningen av gemenskapsrätten. Frågorna rör bland annat de omständigheter som skall beaktas vid bevisningen av den skada som Schmidberger anser sig ha lidit.
- 38 Det följer dessutom av de yttranden som lämnades av medlemsstaterna efter det att de hade delgivits beslutet om hänskjutande och av kommissionens yttrande, i enlighet med artikel 23 i stadgan för domstolen, att uppgifterna i detta beslut gjorde det möjligt för dem att på ett användbart sätt ta ställning till samtliga frågor som har ställts till domstolen.
- 39 Domstolen erinrar vidare om att det av artikel 234 andra stycket EG klart och tydligt framgår att det ankommer på den nationella domstolen att avgöra i vilket skede av rättegången som hänskjutandet av tolkningsfrågan skall ske (se dom av den 10 mars 1981 i de förenade målen 36/80 och 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association m.fl., REG 1981, s. 735, punkt 5, svensk specialutgåva, volym 6, s. 29, och av den 30 mars 2000 i mål C-236/98, JämO, REG 2000, s. I-2189, punkt 30).
- 40 Det är också klarlagt att den hänskjutande domstolen på ett tillfredsställande sätt redogjort för de faktiska och rättsliga omständigheter som ligger till grund för begäran om förhandsavgörande samt att domstolen har erhållit all den information från den hänskjutande domstolen som krävs för att på ett användbart sätt ta ställning till nämnda begäran.

- 41 Det är för övrigt inte heller orimligt att den hänskjutande domstolen ber domstolen att i ett inledande skede fastställa vilka typer av skador som kan beaktas när en medlemsstats skadeståndsskyldighet aktualiseras till följd av ett åsidosättande av gemenskapsrätten — och särskilt att svara på frågan huruvida ersättningen endast omfattar skada som verkligen har uppstått eller om den också omfattar schablonmässigt beräknad utebliven vinst samt om och i vilken utsträckning den skadelidande är skyldig att försöka undvika eller begränsa skadan — innan den hänskjutande domstolen yttrar sig om det konkreta bevismaterial som domstolen har bedömt vara av relevans inom ramen för utvärderingen av den skada som Schmidberger faktiskt har lidit.
- 42 Avslutningsvis har den hänskjutande domstolen, inom ramen för skadeståndstalan mot medlemsstaten, inte uteslutande ställt frågor om villkoren för att en skada skall anses föreligga, vilken form denna skada kan ha och om vilken slags bevisföring som kan komma i fråga. Den hänskjutande domstolen bedömde att det också var nödvändigt att ställa flera frågor angående andra villkor för skadeståndsansvarets aktualiserande och, i synnerhet, om de nationella myndigheterna i förevarande fall har gjort sig skyldiga till ett åsidosättande av gemenskapsrätten och huruvida åsidosättandet i så fall ger det företag som anser sig ha lidit skada rätt till ersättning.
- 43 Med hänsyn till vad som anförts ovan kan de ställda frågorna inte anses vara rent hypotetiska och sakna relevans för lösandet av tvisten vid den nationella domstolen.
- 44 Det framgår tvärtemot av det ovan anförda att den information som efterfrågats av den hänskjutande domstolen är nödvändig för att döma i tvisten. Den hänskjutande domstolen är vid avgörandet av tvisten tvungen att ta hänsyn till domstolens dom. Den information som den nationella domstolen har överlämnat till domstolen, bland annat i beslutet om hänskjutande, gör det vidare möjligt för den senare att ge ett användbart svar på de ställda frågorna.

- 45 Därmed skall den begäran om förhandsavgörande som inkommit från Oberlandesgericht Innsbruck tas upp till sakprövning.

Tolkningsfrågorna

- 46 Inledningsvis konstaterar domstolen att de ställda frågorna visserligen rör två relaterade problem, men att dessa likväl är skilda från varandra.
- 47 Den hänskjutande domstolen undrar nämligen å ena sidan huruvida den fullständiga avstängningen av Brennermotorvägen under nästan 30 timmar i sträck, under de aktuella omständigheterna, utgör ett hinder som är oförenligt med fri rörlighet för varor, varmed gemenskapsrätten skall anses ha åsidosatts. Å andra sidan önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i under vilka villkor en medlemsstat är skyldig att ersätta skador som orsakats en enskild till följd av ett åsidosättande av gemenskapsrätten.
- 48 Avseende den senare frågan har den hänskjutande domstolen särskilt begärt att domstolen skall klargöra huruvida och, om nödvändigt, i vilken utsträckning, åsidosättandet av gemenskapsrätten (under förutsättning att ett sådant skall anses ha ägt rum), under de aktuella omständigheterna, är så klart och allvarligt att medlemsstaten har ådragit sig skadeståndsansvar. Den hänskjutande domstolen har också begärt information vad avser den ersättningssgilla skadans art och bevisningen härom.

- 49 Med hänsyn till att den andra frågeställningen logiskt sett endast behöver besvaras om den första frågeställningen, såsom den angetts i punkt 47 första meningen i förevarande dom, besvaras jakande, prövar domstolen inledningsvis de olika delarna av den första frågeställningen, som den första och den fjärde frågan rör.
- 50 Med hänsyn till vad som framkommit av de handlingar i målet vid den nationella domstolen som denna översänt och till de skriftliga och muntliga yttranden som lämnats till domstolen skall Oberlandesgericht Innsbrucks frågor tolkas så att denna rätt önskar få svar på huruvida en nationell behörig myndighets beslut att inte förbjuda en sammankomst rörande i huvudsak miljöfrågor, vilken ledde till att en viktig transportled som Brennermotorvägen helt stängdes av under nästan 30 timmar i sträck, utgör ett oacceptabelt åsidosättande av den grundläggande principen om fri rörlighet för varor i artiklarna 30 och 34 i fördraget, om nödvändigt jämförda med artikel 5 i fördraget.

Huruvida den fria rörligheten för varor har hindrats

- 51 Domstolen erinrar inledningsvis om att fri rörlighet för varor är en av gemenskapens grundläggande principer.
- 52 I artikel 3 i EG-fördraget (nu artikel 3 EG i ändrad lydelse), vilken ingår i fördragets första del med rubriken "principerna", föreskrivs att gemenskapens verksamhet, för att uppnå de mål som anges i artikel 2 i samma fördrag, skall innefatta en inre marknad som kännetecknas av att hindren för fri rörlighet för bland annat varor avskaffas mellan medlemsstaterna.

- 53 I artikel 7 A i EG-fördraget (nu artikel 14 EG i ändrad lydelse) föreskrivs att den inre marknaden skall omfatta ett område utan inre gränser, där bland annat fri rörlighet för varor säkerställs i enlighet med bestämmelserna i fördraget.
- 54 Denna grundläggande princip genomförs bland annat genom artiklarna 30 och 34 i fördraget.
- 55 I artikel 30 föreskrivs närmare bestämt att kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna. På samma sätt förbjuds i artikel 34 kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan mellan medlemsstaterna.
- 56 I enlighet med den fasta rättspraxis som vuxit fram sedan domstolens dom av den 11 juli 1974 i mål 8/74, Dassonville (REG 1974, s. 837, punkt 5), skall dessa bestämmelser, placerade i sitt sammanhang, anses innebära att varje hinder för handeln inom gemenskapen skall avskaffas, oavsett om det är direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 december 1997 i mål C-265/95, kommissionen mot Frankrike, REG 1997, s. I-6959, punkt 29).
- 57 Domstolen har särskilt uppgett att artikel 30 i fördraget, i egenskap av ett oundgängligt medel för förverkligandet av en marknad utan inre gränser, inte bara förbjuder offentligrättsliga åtgärder som i sig skapar hinder för handeln mellan medlemsstaterna, utan även kan vara tillämplig då en medlemsstat har underlåtit att vidta de åtgärder som erfordras för att eliminera sådana hinder för den fria rörligheten för varor som inte kan tillräknas staten (domen i det ovan nämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 30).

- 58 En medlemsstats underlåtenhet att handla eller, i förekommande fall, underlåtenhet att vidta åtgärder som är tillräckliga för att eliminera hinder för den fria rörligheten för varor, vilka bland annat uppkommit genom att enskilda inom dess territorium angriper produkter från andra medlemsstater, kan nämligen hindra handeln inom gemenskapen i samma utsträckning som en uttrycklig handling (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 31).
- 59 Således förbjuds medlemsstaterna i artiklarna 30 och 34 i fördraget inte bara att själva anta rättsakter eller vidta åtgärder som kan hindra den fria rörligheten utan de åläggs även med beaktande av artikel 5 i fördraget att vidta alla åtgärder som är nödvändiga och lämpliga för att säkerställa att denna grundläggande frihet inte åsidosätts inom deras territorium (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 32). Medlemsstaterna är nämligen enligt nämnda artikel 5 skyldiga att vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av fördraget och att avstå från varje åtgärd som kan äventyra att fördragets mål uppnås.
- 60 Med hänsyn till den väsentliga roll som den fria rörligheten för varor spelar i gemenskapssystemet och, i synnerhet, i förverkligandet av den inre marknaden, skall medlemsstatens skyldighet att säkerställa fri rörlighet för varor i det egna landet, genom att vidta de åtgärder som är nödvändiga och lämpliga för att förhindra att enskildas agerande orsakar hinder för denna rörlighet, anses vara tvingande utan att det är nödvändigt att skilja ageranden som påverkar importen från ageranden som påverkar exporten eller helt enkelt transiteringen av varor.
- 61 Det framgår nämligen av punkt 53 i domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike att det målet inte endast gällde import, utan också transitering genom Frankrike av produkter med ursprung i andra medlemsstater.

- 62 Den behöriga nationella myndigheten är således i ett fall som det förevarande, när utövandet av en grundläggande frihet i fördraget (såsom fri rörlighet för varor) hindras till följd av åtgärder vidtagna av enskilda, skyldig att vidta adekvata åtgärder för att garantera friheten i den berörda medlemsstaten. Detta gäller även när varorna, såsom i förevarande fall, är på väg till Italien eller Tyskland och endast passerar genom Österrike.
- 63 Denna skyldighet gör sig gällande i ännu högre grad när det rör sig om en sådan mycket viktig transportväg som Brennermotorvägen, vilken utgör en av huvudtransportlederna för landtransporter mellan norra Europa och norra Italien.
- 64 Med hänsyn till det ovan anförda skall en nationell behörig myndighets beslut att inte förbjuda en sammankomst, vilken ledde till att en viktig transportled som Brennermotorvägen helt stängdes av under nästan 30 timmar i sträck, anses begränsa handeln med varor inom gemenskapen. Därmed föreligger en åtgärd med verkan motsvarande kvantitativa importrestriktioner, vilken i princip är oförenlig med de gemenskapsrättsliga skyldigheter som följer av artiklarna 30 och 34 i fördraget, jämförda med artikel 5 i fördraget, såvida beslutet inte kan motiveras på objektiva grunder.

Huruvida hindret eventuellt är motiverat

- 65 Genom den fjärde frågan önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i om syftet med sammankomsten den 12 och den 13 juni 1998 — nämligen att uppmärksamma allmänheten på miljö- och hälsoriskerna med den tilltagande

lastbilstrafiken på Brennermotorvägen samt att motivera de behöriga myndigheterna att vidta ytterligare åtgärder för att begränsa denna trafik och de föroreningar som den ger upphov till i den känsliga alpregionen — väger tyngre än de skyldigheter som följer av gemenskapsbestämmelserna om fri rörlighet för varor.

- 66 Även om skyddet för miljö och allmänhetens hälsa under vissa omständigheter, särskilt i den nämnda regionen, kan utgöra en legitim målsättning av allmänintresse som motiverar inskränkningar i de grundläggande friheter som garanteras i fördraget, bland vilka den fria rörligheten för varor ingår, är syftena med nämnda sammankomst i sig, vilket generaladvokaten har påpekat i punkt 54 i förslaget till avgörande, inte avgörande i ett mål angående en sådan talan som den som väckts av Schmidberger. Syftet med Schmidbergers talan är att få skadestånd av medlemsstaten till följd av att den har åsidosatt gemenskapsrätten. Åsidosättandet består i att de nationella myndigheterna har underlåtit att agera för att förhindra trafik hinder på Brennermotorvägen.
- 67 Vid prövningen av huruvida förutsättningarna för en medlemsstats skadeståndsansvar föreligger och, i synnerhet, vid prövningen av om medlemsstaten har åsidosatt gemenskapsrätten skall nämligen endast medlemsstatens agerande eller underlåtenhet att agera beaktas.
- 68 Domstolen skall därför i förevarande fall endast beakta det syfte som låg till grund för myndighetens beslut att lämna ett underförstått tillstånd till sammankomsten alternativt att inte förbjuda densamma.

- 69 Av handlingarna i målet vid den nationella domstolen framgår att den österrikiska myndigheten vid beslutsfattandet tog hänsyn till demonstranternas grundläggande rättigheter såsom yttrande- och mötesfriheten. Dessa rättigheter garanteras i Europakonventionen och i Österrikes grundlag.
- 70 I beslutet om hänskjutande tog den nationella domstolen också upp frågan huruvida principen i fördraget om fri rörlighet för varor väger tyngre än de grundläggande rättigheterna i fråga.
- 71 Domstolen erinrar om att det följer av fast rättspraxis att de grundläggande rättigheterna utgör en integrerad del av de allmänna rättsprinciper som domstolen skall säkerställa efterlevnaden av, och att den därvid utgår från medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt från den vägledning som ges i de folkrättsliga dokument angående skydd för de mänskliga rättigheterna som medlemsstaterna varit med om att utarbeta eller har tillträtt. I detta sammanhang är Europakonventionen av särskild betydelse (se bland annat dom av den 18 juni 1991 i mål C-260/89, REG 1991, s. I-2925, punkt 41, svensk specialutgåva, volym 11, s. 209, av den 6 mars 2001 i mål C-274/99 P, Connolly mot kommissionen, REG 2001, s. I-1611, punkt 37, och av den 22 oktober 2002 i mål C-94/00, Roquette Frères, REG 2002, s. I-9011, punkt 25).
- 72 De principer som följer av denna rättspraxis stadfästes i ingressen till Europeiska enhetsakten och därefter i artikel F.2 i Fördraget om Europeiska unionen (se domen i det ovannämnda målet Bosman, punkt 79). I denna artikel föreskrivs att "[u]nionen skall som allmänna principer för gemenskapsrätten respektera de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november 1950, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner".

- 73 Av detta följer att det inom gemenskapen är förbjudet att vidta åtgärder som strider mot iakttagandet av de således erkända mänskliga rättigheterna (se bland annat domen i det ovannämnda målet ERT, punkt 41, och dom av den 29 maj 1997 i mål C-299/95, Kremzow, REG 1997, s. I-2629, punkt 14).
- 74 Eftersom såväl gemenskapen som medlemsstaterna är skyldiga att iakta de mänskliga rättigheterna utgör skyddet av dessa ett legitimt intresse som i princip motiverar inskränkningar i de skyldigheter som följer av gemenskapsrätten. Detta gäller även för skyldigheter som följer av en i fördraget garanterad grundläggande frihet, såsom fri rörlighet för varor.
- 75 Enligt fast rättspraxis skall domstolen förse en nationell domstol, som har begärt ett förhandsavgörande, med de uppgifter om hur gemenskapsrätten skall tolkas som är nödvändiga för att den skall kunna bedöma huruvida en situation i medlemsstaten som, i likhet med situationen i det aktuella fallet, omfattas av gemenskapsrätten är förenlig med de grundläggande rättigheter som domstolen skall säkerställa efterlevnaden av, såsom det framgår av i synnerhet Europakonventionen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 30 september 1987 i mål 12/86, Demirel, REG 1987, s. 3719, punkt 28; svensk specialutgåva, volym 9, s. 175).
- 76 I förevarande fall tillät den nationella myndigheten att inskränkningar gjordes i en av de grundläggande friheter som garanteras i fördraget med hänvisning till att det var nödvändigt att iakta de grundläggande rättigheter som garanteras i Europakonventionen samt i den berörda medlemsstatens grundlag.
- 77 I förevarande mål är det således nödvändigt att sammanjämka de skyldigheter som följer av skyddet av de grundläggande rättigheterna inom gemenskapen med motsvarande skyldigheter till följd av en i fördraget garanterad grundläggande frihet och, närmare bestämt, att ta ställning till räckvidden av yttrande- och

mötesfriheten, garanterade i artiklarna 10 och 11 i Europakonventionen, respektive av den fria rörligheten för varor, när de tidigare friheterna åberopas till stöd för en inskränkning i den senare.

- 78 Domstolen erinrar om att den fria rörligheten för varor, å ena sidan, utgör en av de grundläggande principerna i fördragets system, men att denna frihet icke desto mindre kan inskränkas under vissa förutsättningar. I artikel 36 i fördraget anges vilka skäl som kan motivera detta. Inskränkningar kan också göras med hänvisning till tvingande krav av allmänintresse i enlighet med den fasta rättspraxis som domstolen utvecklat sedan domen av den 20 februari 1979 i mål 120/78, *Rewe-Zentral*, kallad *Cassis de Dijon* (REG 1979, s. 649; svensk specialutgåva, volym 4, s. 377).
- 79 De friheter som är aktuella i målet vid den nationella domstolen, det vill säga yttrande- och mötesfriheten, har uttryckligen erkänts i Europakonventionen och är en väsentlig förutsättning för ett demokratiskt samhälle. Även de kan emellertid bli föremål för vissa inskränkningar om allmänintresset påkallar detta, vilket framgår av själva lydelsen av artiklarna 10.2 och 11.2 i Europakonventionen. En förutsättning är dock att sådana undantag har stöd i lag, syftar till ett eller flera mål som är legitima enligt nämnda bestämmelser och är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle, det vill säga motiverade av tvingande sociala hänsyn, samt bland annat står i proportion till det legitima mål som eftersträvas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 juni 1997 i mål C-368/95, *Familiapress*, REG 1997, s. I-3689, punkt 26, och av den 11 juli 2002 i mål C-60/00, *Carpenter*, REG 2002, s. I-6279, punkt 42, samt Europadomstolen, domen i målet *Steel m.fl. mot Förenade kungariket* av den 23 september 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1998-VII, 101 §).
- 80 Sålunda utgör de i Europakonventionen garanterade yttrande- och mötesfriheterna, när de utövas under fredliga former, inte heller — i motsats till andra grundläggande rättigheter i konventionen, såsom alla människors rätt till liv samt förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, från vilka undantag aldrig kan göras — absoluta rättigheter, utan skall beaktas i förhållande till deras funktion i samhället. Utövandet av dessa rättigheter kan således begränsas, under förutsättning att dessa begränsningar

faktiskt svarar mot mål av allmänintresse och att de, med beaktande av det mål som skall förverkligas, inte utgör ett orimligt och oacceptabelt ingripande som kränker själva kärnan i den skyddade rättigheten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 april 1992 i mål C-62/90, kommissionen mot Tyskland, REG 1992, s. I-2575, punkt 23, svensk specialutgåva, volym 12, s. I-41, och av den 5 oktober 1994 i mål C-404/92 P, X mot kommissionen, REG 1994, s. I-4737, punkt 18).

- 81 Under sådana omständigheter skall de aktuella intressena vägas mot varandra varpå det skall fastställas, med beaktande av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, huruvida en riktig balans har uppnåtts mellan dessa.
- 82 Den behöriga myndigheten förfogar härvid över ett stort utrymme för skönsmässiga bedömningar. Icke desto mindre skall det kontrolleras om de inskränkningar som gjorts i handeln inom gemenskapen är proportionerliga med hänsyn till syftet med desamma, i förevarande fall skyddet av grundläggande rättigheter.
- 83 Domstolen erinrar inledningsvis om att de omständigheter som utmärker målet vid den nationella domstolen klart skiljer sig från omständigheterna i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike. Domen i det sistnämnda målet har åberopats av Schmidberger som anser att det har relevans för den talan som företaget väckt mot Republiken Österrike.
- 84 Domstolen erinrar för det första om att sammankomsten i förevarande fall ägde rum efter det att en ansökan i enlighet med gällande nationella bestämmelser hade lämnats till den behöriga myndigheten. Denna valde att inte förbjuda sammankomsten. Så var däremot inte fallet i målet kommissionen mot Frankrike, vilket framgår av domstolens beskrivning av de faktiska omständigheterna i punkterna 38—53 i denna dom.

- 85 För det andra ledde sammankomsten på Brennermotorvägen endast till att en transportled stängdes för trafik, vid ett enda tillfälle och under nästan 30 timmar. De hinder för den fria rörligheten för varor som sammankomsten gav upphov till var vidare begränsade, såväl geografiskt som i svårighetsgrad, i jämförelse med de hinder som var aktuella i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike.
- 86 För det tredje är det klarlagt att medborgarna vid den aktuella sammankomsten utövade sina grundläggande rättigheter genom att offentligt ge uttryck åt, i deras ögon, för allmänheten viktiga åsikter. Det är vidare klarlagt att syftet med sammankomsten inte var att hindra handeln med en viss typ av varor eller med varor av ett visst ursprung. I det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike rådde det däremot ingen tvekan om att demonstranterna önskade hindra handeln med vissa varor från andra medlemsstater än Republiken Frankrike. I detta syfte hindrade demonstranterna inte bara transporter med berörda varor, utan utsatte också transporter på väg till eller genom Frankrike för sabotage. Det förekom till och med sabotage efter det att varorna hade nått affärernas skyltfönster.
- 87 För det fjärde erinrar domstolen om att den behöriga myndigheten i förevarande fall vidtog olika slags informations- och organisationsåtgärder i syfte att begränsa störningarna i trafiken så långt som möjligt. Således samarbetade nämnda myndighet, inklusive polisen, med organisatörerna av sammankomsten och olika sammanslutningar av bilister i syfte att säkerställa att sammankomsten avlöpte utan problem. I god tid före sammankomsten lanserade media och flera motorklubbar en omfattande informationskampanj i såväl Österrike som i

angränsande länder. Flera alternativa transportvägar ställdes till förfogande. Näringsidkarna var således underrättade om inskränkningarna i trafiken och om tidpunkten och platsen för den planerade sammankomsten och hade möjlighet att i god tid vidta åtgärder för att parera dessa. Dessutom sändes säkerhetspersonal till platsen för sammankomsten.

- 88 Det är vidare klart att den isolerade händelse som det är fråga om i förevarande fall inte gav upphov till en allmän känsla av osäkerhet med en negativ inverkan på handeln inom gemenskapen i sin helhet, vilket var fallet med de allvarliga och upprepade störningarna av allmän ordning som var aktuella i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike.
- 89 Domstolen konstaterar avslutningsvis, avseende de alternativa lösningar som har föreslagits av Schmidberger, att den behöriga nationella myndigheten, med hänsyn till det stora utrymme för skönsmässiga bedömningar som medlemsstaterna förfogar över, under rådande omständigheter kunde anse att ett förbud skulle ha inneburit ett oacceptabelt ingrepp i demonstranternas grundläggande rättighet att mötas och under fredliga former offentligt ge uttryck för sina åsikter.
- 90 Om den nationella myndigheten hade tillåtit sammankomsten under för demonstranterna mindre förmånliga former, vad avser platsen (sammankomsten hade kunnat äga rum vid sidan av Brennermotorvägen) eller tidsfristen (sammankomsten hade kunnat begränsas till några timmar), hade detta kunnat uppfattas som en alltför ingripande begränsning vilken skulle ha berövat sammankomsten en stor del av dess genomslagskraft. Den nationella behöriga myndigheten skall visserligen sträva efter att begränsa de negativa följder som en demonstration på allmän väg kan få för rörelsefriheten. Nämnad myndighet är emellertid skyldig att väga detta intresse mot demonstranternas intresse av att uppmärksamma allmänheten på syftena med demonstrationen.

- 91 Handlingar av detta slag medför som regel visserligen visst besvär för dem som inte själva deltar i dem, i synnerhet vad gäller rörelsefriheten. Icke desto mindre kan dessa handlingar i princip tillåtas när syftet med desamma huvudsakligen är att offentligt och under lagliga former ge uttryck för en åsikt.
- 92 Republiken Österrike har gjort gällande, utan att mötas av protester, att alla tänkbara alternativ skulle ha kunnat medföra svårkontrollerbara reaktioner, vilka hade kunnat få andra ännu allvarigare konsekvenser för handeln inom gemenskapen och för den allmänna ordningen. Man kan exempelvis tänka sig "vilda" demonstrationer, konfrontationer mellan anhängare av och motståndare till den aktuella intresseorganisationen eller våldshandlingar av demonstranter som anser att deras grundläggande rättigheter har kränkts.
- 93 Av detta följer att den nationella myndigheten, med hänsyn till det stora utrymme för skönsmässiga bedömningar som den förfogar över på detta område, skäligen kunde anse att det legala syftet med sammankomsten i förevarande fall inte kunde uppnås med åtgärder av mindre ingripande verkan på handeln inom gemenskapen.
- 94 Med hänsyn till vad som framkommit ovan är svaret på den första och den fjärde frågan att en nationell behörig myndighets beslut att inte förbjuda en sammankomst, under omständigheter som dem i målet vid den nationella domstolen, är förenligt med artiklarna 30 och 34 i fördraget, jämförda med artikel 5 i samma fördrag.

Förutsättningarna för medlemsstatens skadeståndsansvar

- 95 Av svaret på den första och den fjärde frågan följer att den behöriga nationella myndigheten, med beaktande av samtliga i förevarande fall föreliggande omständigheter, inte kan anses ha åsidosatt gemenskapsrätten på ett sätt som aktualiserar den berörda medlemsstatens ansvar.
- 96 Under dessa omständigheter är det inte nödvändigt att besvara de frågor som gäller förutsättningarna för en medlemsstats skadeståndsansvar, till följd av skador som har drabbat en enskild med anledning av att medlemsstaten har åsidosatt gemenskapsrätten.

Rättegångskostnader

- 97 De kostnader som har förorsakats den österrikiska, den grekiska, den italienska, den nederländska och den finska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

— angående de frågor som genom beslut av den 1 februari 2000 har ställts av Oberlandesgericht Innsbruck — följande dom:

En nationell behörig myndighets beslut att inte förbjuda en sammankomst, under omständigheter som dem i målet vid den nationella domstolen, är förenligt med artiklarna 30 och 34 i EG-fördraget (nu artiklarna 28 EG och 29 EG i ändrad lydelse), jämförda med artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG).

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Gulmann	Edward
Jann	Skouris	Macken
Colneric		von Bahr
Cunha Rodrigues		Rosas

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 12 juni 2003.

R. Grass

Justitiesekreterare

G.C. Rodríguez Iglesias

Ordförande